

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MUISTIO

luonnos 18.12.2023

Valtioneuvoston asetus yrityksille myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta vuosina 2024-2030**1 Säädosperusta**

Valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita tulee noudattaa, kun myönnetään valtionavustusta. Valtionavustuksella tarkoitetaan tuen luonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Tässä asetuksessa tarkoitetut avustukset ovat valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaista erityisavustusta. Tämä asetusehdotus perustuu valtionavustuslain 8 §:ään, jonka mukaan tarkempia säännöksiä valtionavustuslain soveltamisalaan kuuluvan valtiontalousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Silloin kun avustusta myönnetään taloudelliseen toimintaan, on lisäksi noudatettava lakia taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä ehdoista (429/2016). Avustuksen saajan on lisäksi noudatettava muuta kuhunkin hankkeeseen soveltuvaa lainsäädäntöä, kuten kirjanpitolakia (1336/1997) sekä lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

Asetuksen tarkoittamat valtionavustukset yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistämiseksi myönnettäisiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 2831/2023 nojalla (jäljempänä *de minimis* –asetus). De minimis –asetus ei mahdollista tukea kolmansiin maihin tai jäsenvaltioihin suuntautuvaan vientiin eli tukea, joka liittyy suoraan vientimääriin, jakeluverkon perustamiseen ja toimintaan tai muihin vientitoimintaan liittyviin juokseviin kustannuksiin. Tuki messujen osallistumiskustannuksiin tai sellaisista selvityksistä tai konsulttipalveluista aiheutuviin kustannuksiin, joita tarvitaan uuden tai olemassa olevan tuotteen tuomiseksi uusille markkinoille toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, ei kuitenkaan yleensä ole vientitukea.

2 Yleiset perustelut

Asetuksen mukaisilla Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin myöntämällä valtionavustuksilla yritysryhmien osallistumisiin ulkomaisiin messuihin ja yritysryhmien yhteisten kansainvälisten liiketoimintamahdollisuuksien selvittämiseen edistetään osaltaan Suomessa toimivien yritysten kansainvälistymistä ja vientiä, monipuolistetaan viennin rakennetta sekä edistetään innovatiivisten ratkaisujen pääsyä markkinoille.

Asetuksen mukaiset valtionavustukset rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 32.20.40 *Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen*. Näihin avustuksiin kohdennettu Business Finlandin avustusvaltuus oli vuonna 2022 noin 4,3 miljoonaa euroa ja määräraha noin 3,0 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 vastaavasti valtuus on arviolta 5,7 miljoonaa euroa ja määräraha 5,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 näihin avustuksiin budjetoidaan talousarviomomentin valtuutta noin 3,3 miljoonaa euroa ja määrärahaa noin 3,7 miljoonaa euroa.

Asetuksen tarkoittamia valtionavustuksia on myönnetty yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta vuosina 2016-2023 annetun valtioneuvoston asetuksen (1734/2015) perusteella. Asetuksen 1734/2015 voimassaolo päättyi 31.12.2023.

3 Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala. Pykälässä on säännös asetuksen soveltamisalasta. Asetusta on tarkoitus soveltaa yritysryhmien osallistumisiin ulkomaisiin messuihin ja yritysryhmien yhteisten kansainvälisten liiketoimintamahdollisuuksien selvittämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan asetuksen tarkoittamat valtionavustukset myönnetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 2831/2023 nojalla (ns. de minimis –asetus).

2 § Valtionapuviranomainen. Valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena toimii Innovaatorahoituskeskus Business Finland, joka vastaa valtionavustuslaissa ja tässä asetuksessa viranomaiselle asetetuista tehtävistä. Business Finland vastaa siitä, että se myöntää avustukset valtionavustuslain ja muiden viranomaisten toimintaa koskevien säännösten, kuten hallinnon yleislakien mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017) 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätöksiä voi tämän asetuksen mukaisia messuhankkeita tai liiketoimintamahdollisuuksien selvityshankkeita 1 §:n nojalla avustettaessa tehdä myös Business Finland Oy julkisena hallintotehtävänä. Lain 1146/2017 14 §:n 2 momentin mukaan rahoituskeskuksen lisäksi myös yhtiö voi tehdä valtionavustuslaissa tarkoitettuja, de minimis -ehtoisia valtionavustuksen myöntö-, muutos- ja maksatuspäätöksiä, joiden arvo ei yksittäisen päätöksen osalta ylitä 100 000 euroa yhtä yritystä kohden. Tällä hetkellä Business Finlandin rahoituksen myöntäminen on käytännössä keskitetty rahoituskeskukseen.

3 § Määritelmät. Pykälässä on asetuksen soveltamisen kannalta keskeisiä määritelmiä, joiden tarkoitus on selventää eräitä käsitteitä.

4 § Avustuksen käyttötarkoitus ja avustuksen saaja. Avustuksen käytön tulee aina kohdistua 1 §:n mukaiseen soveltamisalaan liittyvään toimintaan. Pykälän 1 momentissa on lueteltu avustuksen käyttökohteet ja avustuksen saajat eli ne yritykset, joille avustusta voidaan myöntää. Avustusta voidaan myöntää vähintään kaksi henkilötyövuotta työllistävillä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä sekä pienillä suuryrityksillä, jotka toimivat teollisilla tai palvelualoilla. Avustuksen käyttökohteena voivat olla yritysryhmien ulkomailla toteuttamat 3 §:ssä tarkoitetut messuhankkeet ja liiketoimintamahdollisuuksien selvityshankkeet, jotka edistävät kyseessä olevien yritysten vientitoiminnan laajentamista uusille markkinoille.

Asetuksen mukaisia valtionavustuksia ei siten enää voisi myöntää yhden henkilön yrityksille, vaan avustuksen saajan tulisi työllistää yhteensä vähintään kaksi henkilötyövuotta. Kyseessä on erityisesti messuhankkeiden avustusten osalta avustusehtojen tiukentaminen nykytilaan verrattuna. Ehdon tarkoituksena on parantaa avustusten kohdentumista nimenomaan sellaisille yrityksille, joilla on edellytykset liiketoiminnan kansainväliseen kasvuun ja vientiin. Uudella ehdolla arvioidaan olevan vaikutuksia esimerkiksi joidenkin luovien alojen yritysten tukikelpoisuuteen.

Pykälän 2 momentin mukaan valtionavustusta voidaan myöntää hankkeeseen osallistuvalla, Suomessa toimivalla yritykselle, jolla on edellytykset toteuttaa hanke.

5 § Hyväksyttävät kustannukset. Pykälässä määritellään asetuksen mukaisten hankkeiden hyväksyttävät kustannukset. Hyväksyttäviä kustannuksia ovat hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömät kohtuulliset kustannukset. Tällaisiksi ei kuitenkaan lueta hankkeeseen osallistuvien yritysten oman toiminnan kustannuksia, vapaaehtoisia henkilösivukustannuksia, rahtikustannuksia eikä sellaisia vähämerkityksisiä kustannuksia, joilla ei ole olennaista vaikutusta hankkeen toteuttamiseen.

Rahtikustannukset rajattaisiin hyväksyttävien kustannusten ulkopuolelle. Business Finland on vuosina 2022-2023 korvannut osan messuhankkeiden rahtikustannuksista.

6 § Tuen määrä. Pykälässä määritellään avustusten enimmäismäärä prosentteina hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Avustusta voidaan myöntää enintään 50 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Avustuksen enimmäistaso olisi jatkossa sama kaikille pk-yrityksille ja pienille suuryrityksille (midcap-yritykset). Business Finland on nykyisin soveltanut 40 prosentin enimmäistukitasoa midcap-yrityksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan messuhankkeisiin valtionavustusta voidaan yksittäiselle yritykselle myöntää enintään yhteen messutapahtumaan kalenterivuoden aikana. Kyseessä olisi uusi messuavustuksen määrää koskeva raja. Raja on perusteltu valtion talousarvion valtuuden ja määrärahan käytön sekä avustusten eri yrityksille kohdentumisen näkökulmasta. Myös useissa muissa maissa on käytössä erilaisia messuavustusten määriä koskevia rajoja.

7 § Valtionavustuksen hakeminen. Valtionavustusta haetaan 2 §:ssä määritellyltä valtionapuviranomaiselta ennen hankkeen aloittamista tai sen käynnistymistä.

Pykälän 2 momentissa luetellaan hakemuksessa esitettävät vähimmäistiedot.

8 § Avustuspäätös. Avustuspäätöksessä on oltava ainakin valtionavustuslain 11 §:ssä säädetyt asiat.

9 § Selvitys valtionavustuksen käytöstä. Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle selvitys valtionavustuksen käytöstä avustuspäätöksessä mainittuun määräaikaan mennessä.

Pykälän 2 momentti sisältää annettavan selvityksen vähimmäisvaatimukset.

10 § Valtionavustuksen maksaminen. Pykälässä on säännökset avustuksen maksamisesta. Valtionavustuksen lopullinen määrä vahvistetaan ja valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle toteutuneiden, maksettujen ja hyväksytyjen kustannusten perusteella sen jälkeen, kun avustuksen käytöstä on esitetty valtionapuviranomaiselle 9 §:n mukainen hyväksyttävä selvitys.

Pykälän 2 momentin mukaan liiketoimintamahdollisuuksien selvityshankkeissa voidaan perustelluista syistä, tai jos hankkeen toteuttaminen muuten vaarantuisi, maksaa hakemuksesta ennakoon 50 prosenttia myönnetystä valtionavustuksesta hankkeen alkaessa. Ennakkoa ei maksettaisi messuhankkeiden avustuksista.

11 § Voimaantulo. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, ja se olisi voimassa 31.12.2030 asti. Avustusten EU-oikeusperustana oleva komission de minimis -asetus on voimassa 31.12.2030 asti.

4 Asetuksen valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin kanssa.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunto keskeisiltä ministeriöiltä ja sidosryhmiltä. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot löytyvät <https://hankeikkuna.vnv.fi/...>

[lausuntopalaute ja miten se on otettu huomioon jatkovalmistelussa]

[Asetusluonnos oli yritystukineuvottelukunnan käsittelyssä, joka ...]